

Pastorale Sociologie (Red. Banning, 1957, 306-370), hoe het n.l. te "verklaren" valt dat de mensen op de Noordwest Veluwe zo anders van geestelijke ligging zijn dan die elders op de Veluwe. Graag had ik de heer Ros hierover gehoord. Een uitdaging?

J. van Gelderen

J.M. Vermeulen, *Toen hij 't ambt ontvangen zou. Leven en werk van Ds. P. van Dijke (1812-1883)*. Van den Berg, Zwijndrecht 1984, 614 blz., ill.

Een curieuze verzameling, waar kennelijk met plezier aan gewerkt is. 21 Hoofdstukken en 100 Bijlagen. Het taalgebruik is ietwat hortend en stotend, de tale Kanääns gaat er niet op vooruit, als we dit boek als een hedendaags staaltje daarvan moeten beschouwen. De auteur laat zich keer op keer door zijn fantasie meeslepen. Van de hervormden van toen blijft geen spaan heel. Bewondering kan men overigens wel hebben voor de vlijt waarmee hier van alles is bijeengebracht. De lezer kan op grond van deze verzameling nu een eigen beeld vormen. Vragen blijven er dan nog genoeg. Bij Vermeulen blijft te veel het oude beeld, op grond van de levensbeschrijving van enige vrienden van Van Dijke, overeind, de correcties vanuit het archiefmateriaal worden geminimaliseerd en weggeschreven. Van Dijke zou er menselijker uit tevoorschijn zijn gekomen. Denk ik.

J. van Gelderen

J. Wesseling. *De Afscheiding van 1834 in Overijssel (1834-'69)*. Deel II: de classis Holten, de classis Ommen. De Vuurbaak bv., Barneveld. 338 blz., ill.

Andermaal een deel van de vertrouwde hand van dr. Wesseling: oud en nieuw te voorschijn gehaald uit de archieven, de gedenkboekjes enz. Alles volgens dezelfde methode: een optelsom van plaatselijke geschiedenissen. Het is al eerder opgemerkt, hier beginnen ook de moeilijkheden. Het achtergrondverhaal ontbreekt, het verloop van de Afscheidingsbeweging in een bepaalde landstreek, de onderlinge verschillen, de theologische profilering van de leiders: het blijft in de schemer. Wel zijn er op deze manier veel overlappingen, juist bij de beschrijving van de predikanten. De situatie in Overijssel, Boven-Gelderland, de Achterhoek, een deel van Drenthe direct na de Afscheiding; de positie van Brummelkamp in dit krachtenveld blijft diffuus en het ligt voor de hand dat gekozen wordt, als uitgangspunt voor de afzonderlijke beschrijvingen, voor de classes-indeling vanaf 1853, om aan de moeilijkheden te ontkomen. Dr. Wesseling weet wel dat wij grote waardering hebben voor zijn werkkraacht en dat wij niet graag het verslag van zijn werkzaamheden zouden missen, zonder al deze details zal ook het achtergrondverhaal niet geschreven kunnen worden, immers! Een vraagje: waarom deze volgorde Holten, Ommen; historisch zou toch zijn Ommen, Holten? De in het register vermelde A. Dijk heette in werkelijkheid A. Diek, een naam van over de grens (maar ook in Hardenberg).

J. van Gelderen